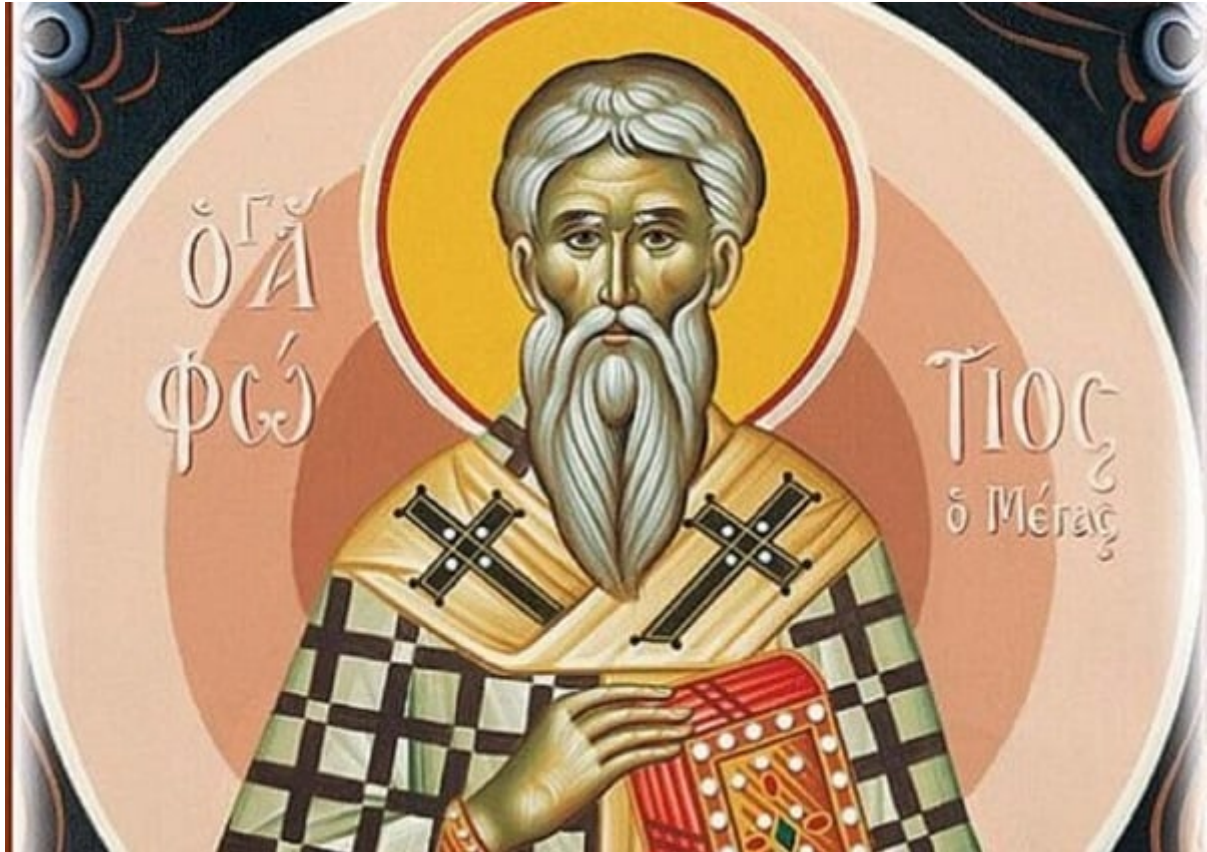


Άγιος Φώτιος ο Μέγας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως: Ένα λαμπρό πρότυπο Πατριάρχη με μεγάλη καρδιά και ανοιχτή αγκαλιά

/ [Γνώμες](#)



- Σωτήριος Θεολόγου, Μεταπτυχιακός Φοιτητής Θεολογίας Α.Π.Θ.

«Οίκουμένης διδάσκαλον», «Ἀρχιερέατόν μέγιστον», «στύλον τόν ἀκράδαντον θείας Πίστεως», είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς που προσάπτονται στο πρόσωπο του Μεγάλου Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Αυτός, ο οποίος τίμησε με όλο του το είναι, με την παρουσία του, με τη βιοτή του αλλά και με τη διακονία του, τον Αποστολικό Θρόνο της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως και συγκαταλέχθηκε επάξια στο χορό των Αγίων Πατριαρχών. Τίμησε το θρόνο του Αποστόλου Ανδρέα και τους προκατόχους του• Αλέξανδρος, Γρηγόριος Ναζιανζηνός, Ιωάννης Χρυσόστομος, Πρόκλος κ.α.

Ο Άγιος Φώτιος, μετέπειτα Οικουμενικός Πατριάρχης, γεννιέται στην Κωνσταντινούπολη το 820. Σύμφωνα με άλλες πηγές, η γέννησή του τοποθετείται

το 810. Η περίοδος στην οποία γεννιέται είναι ιδιαίτερα κρίσιμη για τη βυζαντινή αυτοκρατορία, καθώς είναι η περίοδος της Εικονομαχίας και η οικογένειά του είναι εικονόφιλη (υπέρμαχη των εικόνων).

Η οικογένειά του έχει άμεση σχέση με το Παλάτι και είναι ευγενείς. Ο πατέρας του, Σέργιος, είναι αξιωματούχος στο Παλάτι και τα αδέρφια του είχαν καίριες θέσεις σε αυτό. Άλλωστε, ο Φώτιος καταγράφει ότι ο πατέρας του πέρασε δύσκολα στην εξορία από τους εικονομάχους και πέθανε εξόριστος.

Ο Φώτιος γαλουχείται με τα ιερά νάματα της ορθόδοξης πίστης μέσα στο εικονομαχικό περιβάλλον. Σπουδάζει και τη θύραθεν και τη χριστιανική παιδεία. Ο λόγος που οδηγείται σε λαμπρές σπουδές είναι για να βοηθήσει την Εκκλησία και σε συνδυασμό με την ευγενή καταγωγή, τον πλούτο και την φιλομάθειά του βοηθούν στο στόχο του.

Η φιλομάθειά του τον οδηγεί στα ανάκτορα και με εντολή του αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ', αναλαμβάνει καίριες θέσεις στη διοίκηση της Αυτοκρατορίας (πρωτοσπαθάριος, πρωτασηκρίτης κ.α.). Καταφέρνει να ξεχωρίσει στη διπλωματία, ενός σημαντικού τομέα για εκείνη την εποχή, καθώς οι εχθροί κυκλώνουν την Αυτοκρατορία και, συνεχώς, την απειλούν. Ένα σημαντικό στοιχείο που βοηθάει την διπλωματία είναι η ιεραποστολή. Οι ξένοι λαοί μαγεύονται από την χριστιανική πίστη, η οποία παίζει καταλυτικό ρόλο στη δύναμη της Αυτοκρατορίας.

Ο Φώτιος αναλώνεται και στην αναδιοργάνωση του κράτους και της Εκκλησίας μετά την περίοδο της Εικονομαχίας. Επίσης, ο Αυτοκράτορας καλεί τον Φώτιο να διδάξει στο Πανεπιστήμιο της Μαγναύρας αρχαία ελληνικά, λόγω της εξαιρετικής γνώσης που κατέχει. Δεν διαδίδει τις ειδωλολατρικές αντιλήψεις του παρελθόντος αλλά την αρχαία ελληνική σκέψη και το πνεύμα.

Το 857, ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Γ' εκθρονίζει τον Πατριάρχη Ιγνάτιο, λόγω δυσαρέσκειας στο Παλάτι. Συγκαλούν Σύνοδο και εκλέγουν τον Φώτιο. Εκείνος αρνείται, λόγω των πολλών υποχρεώσεων που έχει το αξίωμα, παρότι εκλέγεται από κλήρο και λαό. Γνωρίζει τα καθήκοντα που πρέπει να αναλάβει. Φυλακίζεται μέχρι να αποδεχθεί τη νέα του θέση και αποδέχεται, για να μην ξεσπάσει εκ νέου κακό στην Εκκλησία. Αρχίζει όλη η κανονική διαδικασία για την εκλογή του και όλοι οι οπαδοί του Ιγνατίου υποτάσσονται σε εκείνον ως «κανονικῶ Πατριάρχῃ».

Ο Φώτιος, όμως, είναι λαϊκός. Γίνεται η «αθρόα χειροτονία» και 25 Δεκεμβρίου 857 χειροτονείται Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως στο ναό της του Θεού Σοφίας. Είναι σε ηλικία 37 ετών. Είναι ο κατάλληλος άνθρωπος, στην κατάλληλη

θέση και στην κατάλληλη χρονική στιγμή για την Αυτοκρατορία και την Εκκλησία.

Από την πρώτη μέρα, ο Πατριάρχης Φώτιος αγωνίζεται για να φέρει την ειρήνη πίσω στην Εκκλησία• αντιμετωπίζει αιρέσεις και την διείσδυση των ιδεών της Δυτικής Εκκλησίας στην Ανατολική. Από την άλλη πλευρά, ο πρώην πατριάρχης Ιγνάτιος αντιδράει στις κινήσεις του Φωτίου, όταν ο τελευταίος προσπαθεί να κόψει κάθε εικονομαχική ιδέα. Ο Φώτιος περιβάλλει τον Ιγνάτιο με αγάπη και με καλοσύνη για την καθαίρεση που έγινε.

Ο Ιγνάτιος συγκαλεί σύνοδο μαζί με ορισμένους άλλους Επισκόπους και αποφασίζουν την καθαίρεση του Φωτίου. Ο Φώτιος κάνει υπακοή στη Σύνοδο και δυσσαρεστείται από την τροπή των πραγμάτων.

Το 861 συγκαλείται άλλη Σύνοδος, με αντιπροσώπους και από τη Δυτική Εκκλησία του πάπα Νικολάου Α' στο ναό των Αγίων Αποστόλων. Ονομάστηκε Πρωτοδευτέρα γιατί συγκαλείται σε δύο στάδια. Αποφασίζεται η καθαίρεση του Ιγνατίου και η αναγνώριση του Φωτίου ως του κανονικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως και στην αναστήλωση των εικόνων.

Με την εκ νέου άνοδο του Φωτίου στο θρόνο, αποστέλλει επιστολή για την αναγνώρισή του ως κανονικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως στον επίσκοπο Ρώμης και στους 4 Πατριάρχες των ανατολικών Πατριαρχείων. Ο πάπας Νικόλαος Α' δεν αναγνωρίζει την εκλογή του Φωτίου ούτε τις αποφάσεις της Πρωτοδευτέρας Συνόδου και συγκαλεί Σύνοδο στη Ρώμη το 863 και αναγνωρίζει την εκλογή του Ιγνατίου και την καθαίρεση του Φωτίου.

Ο πάπας αναγνωρίζει την προσωπικότητα του Φωτίου που στέκεται τροχοπέδη στα σχέδια της Δυτικής Εκκλησίας για την υποταγή τμημάτων στην Εκκλησία (π.χ. Βουλγαρία). Ο Φώτιος είναι αυτός, ο οποίος υπερασπίζεται τα δίκαια της Ορθόδοξης Εκκλησίας και στέκεται τείχος απέναντι στις Δυτικές προκλήσεις και δογματικές παρεκκλίσεις, κυρίως στο πρωτείο του πάπα.

Ο Μέγας Φώτιος συγκαλεί σύνοδο το 867 με αντιπροσώπους από τα κατά τόπους Πατριαρχεία για να καταδικάσουν τις κακοδοξίες του πάπα Νικολάου Α'. Απόφαση της συνόδου είναι η καθαίρεση του πάπα. Αυτό είναι και το πρώτο σχίσμα μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας.

Ο Φώτιος προσπαθεί να επιλύσει τα προβλήματα στο εσωτερικό της Εκκλησίας και της αυτοκρατορίας για να μπορέσει να εστιάσει στους εξωτερικούς λαούς και να καταφέρει την ειρήνη με αυτούς. Κάνει πράξη την προτροπή του Χριστού «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τάξθην»[1] και ενδιαφέρεται, κυρίως, για τους Σλάβους και τους κατοίκους της Ανατολής.

Ύστερα από μία ανεπιτυχή επίθεση των Ρώσων στην Κωνσταντινούπολη, ο Μέγας Φώτιος καταστρώνει την πρώτη ιεραποστολή μαζί με τον αυτοκράτορα• ιεραποστολή στη Ρωσία. Στέφεται με επιτυχία και οι Ρώσοι ζητούν επίσκοπο και ιερείς από τη Βασιλεύουσα. Επίσης, διοργανώνει ιεραποστολή στους Χαζάρους και αποστέλλει τους Κύριλλο και Μεθόδιο να κηρύξουν τον Χριστιανισμό. Και αυτή η ιεραποστολή στέφεται με επιτυχία. Συνεχίζει με την ιεραποστολή προς τους Βουλγάρους. Η Βουλγαρία είναι το μήλο της έριδος μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Επόμενος σταθμός για εκχριστιανισμό και ιεραποστολή είναι η Μοραβία και η Κεντρική Ευρώπη. Στη Μοραβία, ο Πατριάρχης Φώτιος στέλνει τα δύο αδέρφια από τη Θεσσαλονίκη, τον Κύριλλο και τον Μεθόδιο, έμπειροι και ικανοί για μία τέτοια αποστολή. Ο Κύριλλος δημιουργεί και το σλαβικό αλφάβητο, στο οποίο μεταφράζονται η θεία λειτουργία και όλες οι ακολουθίες. Γίνεται πραγματικότητα ο εκχριστιανισμός και ο εκπολιτισμός των Σλάβων και η δημιουργία της δικής τους αλφαβήτου.

Ο Βασίλειος Α΄, αφού σκοτώνει τον Μιχαήλ Γ΄, αναλαμβάνει αυτοκράτορας στη Βυζαντινή αυτοκρατορία και αρχίζει η Μακεδονική δυναστεία. Όμως, θέλει να έχει καλές σχέσεις με την Εκκλησία της Δύσης και με τους οπαδούς του πρώην πατριάρχη Ιγνατίου, και έτσι εκθρονίζει, χωρίς Σύνοδο, τον Πατριάρχη Φώτιο και τον φυλακίζει στη Μονή της Αγίας Σκέπης. Ενθρονίζει τον πατριάρχη Ιγνάτιο στο Πατριαρχείο. Αφορμή είναι η απαγόρευση που έθεσε ο Πατριάρχης Φώτιος στον Βασίλειο να κοινωνήσει, λόγω της δολοφονίας του Μιχαήλ Γ΄.

Με την επάνοδο του Ιγνατίου στο θρόνο, αρχίζει η εκδίκηση για το Φώτιο. Διώχνουν όλους τους συνεργάτες του, καίνε χειρόγράφα του και καταστρέφουν εκκλησίες που έκτισε ο ίδιος. Ο Βασίλειος Α΄ στέλνει επιστολή προς τη Δυτική Εκκλησία για τις αλλαγές του Πατριαρχείου και η ίδια βρίσκει αφορμή να επέμβει στα εσωτερικά της Εκκλησίας. Συγκαλείται Σύνοδος το 867-870 με την καταδίκη του Φωτίου και την εκλογή του Ιγνατίου στο θρόνο. Παράλληλα, αναγνωρίζεται η παγκόσμια ισχύ του πάπα. Μέσα στο ναό της Αγίας Σοφίας, μεταφέρεται ο Μέγας Φώτιος και οι συνεργάτες του και αναθεματίζονται από τους απεσταλμένους του πάπα και τον Ιγνάτιο με τους οπαδούς του. Παραμένει φυλακισμένος στη Μονή της Αγίας Σκέπης.

Ο Βασίλειος Α΄ αντιλαμβάνεται το λάθος που έκανε με τον Μέγα Φώτιο και έτσι, μετά από 3 χρόνια, επιστρέφει από την εξορία και αναλαμβάνει την διαπαιδαγώγηση των παιδιών του. Αφορμή, επίσης, είναι και ο μεγάλος σεισμός που πλήττει τη Βασιλεύουσα, θεωρώντας από κάποιους ως απάντηση στην άδικη τιμωρία και συκοφάντηση του Φωτίου.

Πριν λίγους αιώνες, τα ίδια συμβαίνουν και με τον ιερό Χρυσόστομο, όντας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Βίοι Αγίων Πατριαρχών ίδιοι!

Με την άνοδο του Φωτίου στα Ανάκτορα, βλέπουμε το μεγαλείο της ψυχής του! Προσπαθεί να συμφιλιωθεί με τον Ιγνάτιο και να ξεχάσει κάθε τι το προηγούμενο. Αλλά και ο Ιγνάτιος επιδιώκει και θέλει να έχει μία καλή συνεργασία με τον Φώτιο. Ο Ιγνάτιος παραμένει στον πατριαρχικό θρόνο μέχρι το θάνατό του, όπου ανεβαίνει παμψηφεί ο ιερός Φώτιος.

Ο ιερός Φώτιος, για 3 χρόνια, είναι κοντά στον ασθενή και ηλικιωμένο πατριάρχη Ιγνάτιο και τον βοηθάει στην καθημερινότητά του, αλλά και στην ιατρική του φροντίδα αφού ο ίδιος κατέχει γνώσεις ιατρικής.

Με την επάνοδο του Φωτίου στο θρόνο, ζητάει να συγκληθεί Σύνοδος στη Βασιλεύουσα από το Βασίλειο Α΄. Στέλνει πρεσβείες στη Δυτική Εκκλησία και επειδή, εκείνο τον καιρό, η Δυτική Εκκλησία αντιμετωπίζει ορισμένες επιδρομές, επιθυμεί να έχει καλές σχέσεις με την Ανατολική Εκκλησία και αποδέχεται τον Φώτιο ως Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως.

Συγκαλείται το 879 η Όγδοη Οικουμενική Σύνοδος υπό την προεδρία του Μεγάλου Φωτίου και με αντιπροσώπους της Δυτικής Εκκλησίας. Όλοι αποδέχονται ως κανονικό Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως τον Φώτιο, τους κανόνες των Οικουμενικών Συνόδων, και της Εβδόμης Οικουμενικής Συνόδου για την αναστήλωση των εικόνων, το Σύμβολο της Πίστεως και αναγράφεται το όνομα του

Ιγνατίου στα Δίπτυχα της Εκκλησίας. Είναι η πρώτη ειρηνική συνύπαρξη των δύο Εκκλησιών.

Στη δεύτερη Πατριαρχεία του, ασχολείται με την εικονογράφιση των ναών, με το χτίσιμο νέων Εκκλησιών και Μονών, με το φιλανθρωπικό έργο και με κοινωνικά έργα.

Για πρώτη φορά, ο ιερός Φώτιος τιτλοφορείται ως: «Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καί Νέας Ρώμης». Μετά το Σχίσμα των Εκκλησιών, προστίθεται και ο τίτλος «Οικουμενικός Πατριάρχης».

Η περίοδος ειρήνης δεν κρατάει πολύ. Η Δυτική Εκκλησία δυσαρεστείται από το γεγονός της μη αποδοχής των θέσεών της για την Εκκλησία της Βουλγαρίας. Το 886 πεθαίνει ο Βασίλειος Α΄ και ανεβαίνει στο θρόνο ο γιος του, ο Λέων Στ΄ ο Σοφός. Αυτός πιστεύει ότι η κοσμική και η θρησκευτική εξουσία πρέπει να ασκούνται από την ίδια δυναστεία. Με αποτέλεσμα, εκθρονίζει το δάσκαλό του, τον ιερό Φώτιο, και ανεβάζει τον αδερφό του, Στέφανο.

Ο Φώτιος εξορίζεται στη Μονή των Αρμενιανών, όπου παραμένει για 5 χρόνια χωρίς κανέναν άνθρωπο γύρω του. Στις 6 Φεβρουαρίου 891 (ή 897) παραδίδει το πνεύμα του ειρηνικά στο Θεό. Σ' Αυτόν που αγάπησε και διακόνησε όλη του τη ζωή.

«οὗτος γὰρ ἀποστολικῆς διδασκαλίας γενόμενος ἔμπλεως, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καταγώγιον» μπορούμε να χαρακτηρίσουμε με λίγα λόγια τον Μεγάλο Φώτιο. Μοιράζει το ταλέντο του και τις γνώσεις του με τους μαθητές του και με όλους τους ανθρώπους. Τίποτα δεν κρατάει για τον εαυτό του.

Όλη η ζωή του είναι μία ζωή με Θεό. Ανεβαίνει στο θρόνο της Κωνσταντινούπολης, χωρίς να το επιδιώξει και χωρίς να θέλει. Λίγους αιώνες πριν το ίδιο συμβαίνει με τον Άγιο Γρηγόριο το Θεολόγο. Μένει αμετακίνητος στην Ορθόδοξη διδασκαλία και πίστη των Πατέρων, με κίνδυνο τη ζωή του. Βάζει το προσωπικό του συμφέρον δεύτερο, σε σχέση με το συμφέρον και το καλό της Εκκλησίας. Εύκολα μπορούμε να ομολογήσουμε ότι έκανε πράξη τον τίτλο που έφερε: «Οικουμενικός Πατριάρχης». Νοιαζόταν για όλα τα έθνη και τους λαούς για να γνωρίσουν το Χριστό και τη διδασκαλία Του. Ας είναι ένα φωτεινό παράδειγμα για όλους μας σήμερα!

«Τῆς σοφίας ἐκφάντωρ λαμπρὸς γενόμενος, Ὁρθοδοξίας ἐδείχθης θεοπαγῆς προμαχὼν, τῶν Πατέρων καλλονὴ Φώτιε μέγιστε, οὐ γὰρ αἰρέσεων δεινῶν, στηλιτεύεις τὴν ὀφρύν, ἕως τὸ θεῖον σέλας, τῆς Ἐκκλησίας λαμπρότης, ἥν διατηρεῖ Πάτερ ἄσειστον»

[1] Mτ, 28, 19